

O pravem obrazu Janeza Stanovnika

Glede na mojo visoko starost in tej primerno vsestransko onemoglost sem samo čakal in čakal, ali se bo kdo oglasil v bran našega spoštovanega in dragega tovariša Janeza Stanovnika. Vsaj v tistem delu medijev, ki so mi dostopni, nisem našel ničesar. (Če sem v zmoti, se opravičujem). Zato moram sam sporočiti javnosti svojo ogorčenost nad primitivnim in vulgarnim poskusom moralne in politične diskvalifikacije ene od najsvetlejših osebnosti nedavne slovenske zgodovine. V poslovilni besedi na žalni seji Zveze združenj borcev za vrednote NOB sem poudaril, da je bil med prvimi partizani, ko je bilo treba braniti obstoj slovenskega naroda, in da je bil predsednik predsedstva Slovenije takrat, ko je bilo treba z modrostjo zavarovati pot Slovenije k samostojnosti. Kot slovenski in jugoslovanski partizan je imel po vojni odprta vrata in tudi srca najvišjih voditeljev povojne Evrope in ZDA ter v Organizaciji združenih narodov, kjer je zasedal zelo visoke funkcije. Naj za to priložnost zadostujejo ti skromni podatki za utemeljitev trditve o Janezu Stanovniku kot eni izmed najsvetlejših osebnosti slovenske zgodovine. Potem pa se nenadoma pojavi knjiga s provokativnim naslovom Pravi obraz Janeza Stanovnika, ki je seveda nisem in je tudi ne bom prebral. Za mojo ogorčenost povsem zadostuje to, kar sta nakladala Omerza in Možina v nedeljo 1. novembra zvečer v oddaji Intervju na RTV Slovenija. Fanatično sovraštvo do vsega, kar je kakorkoli povezano z NOB in še posebej s KPS, jima je preprečilo, ob dnevu spoštljivega spomina na preminule, spoštovati celo eno od elementarnih civilizacijskih pravil: de mortibus nil nisi bene.

Toda ambicija revizorjev slovenske in evropske zgodovine med drugo svetovno vojno zajema tudi metodo presenečanja slovenske javnosti s kakimi domnevno spotakljivimi detajli iz delovanja narodnoosvobodilnega gibanja ali pa iz življenja in delovanja posameznih osebnosti, a brez temeljne in temeljite zgodovinarske izobraženosti. To je povzročilo, da je Omerza vstop Stanovnika v KPS potegnil iz konteksta časa, razmer in okoliščin ter mu poiskal moralno zavržnost v tem, da o svoji odločitvi ni obvestil svojih prijateljev iz vrst krščanskih socialistov. O Stanovnikovi tedanji odločitvi bi tudi sam lahko povedal kakšno domnevo, ki bi drugače kot Omerzova temeljila na tem, da je članstvo v KP tedaj pomenilo vstop med najbolj junaške, požrtvovalne, tovariške, odgovorne, zato pa večji nevarnosti izpostavljene voditelje narodnoosvobodilnega boja in je bilo torej moralno visoko vredno dejanje. Samo domnevam lahko, da o tem ni obvestil Kocbeka, ker v tistem času KP še ni stopila iz ilegale v javnost. Toda o svoji odločitvi sredi vojne vihre bi lahko kaj relevantnega povedal samo Janez Stanovnik, nikakor pa ne samozvani »zgodovinar«, še toliko manj, če to počne z očitnim namenom moralno in politično diskvalificirati človeka, ki je imel med pretežno večino prebivalcev Slovenije zelo visok ugled in popularni naziv »oče naroda«. Žal to ni mogoče, zato je ta poskus Stanovnikove diskvalifikacije moralno nizkotno dejanje, ki ga ne more opravičiti nobeno sklicevanje na tako imenovano resnico. Ta ima že na ravni domnev dva obraza in je že zato neprimerna za kakršnakoli moralizatorska in politikantska obsojanja.

Zato sem prepričan, da bo Janez Stanovnik ostal zapisan v zgodovinskem spominu slovenskega naroda kot velika in vsega spoštovanja vredna osebnost, kljub vsem poskusom njegove osebne diskvalifikacije in s tem diskvalifikacije narodnoosvobodilnega gibanja, ki mu je pripadal.

LJUBO BAVCON